Jaroslav D a v i d (Ostrava) – Lucie N o v á k o v á (Ostrava)

EXONYMIE PRŮMYSLOVÉ OBLASTI – NA PŘÍKLADU OSTRAVSKA A KARVINSKA (ČESKÁ REPUBLIKA)[1]

INDUSTRIAL AREA EXONYMY AS ILLUSTRATED WITH THE REGIONS OF OSTRAVA AND KARVINÁ (CZECH REPUBLIC)

The text is focused on the toponymy of the industrial area of the Ostrava and Karviná regions (the Czech Republic); the research being centred on (the local) exonyms. Exonyms were used for naming coal-miners' colonies and districts, or newly built housing estates. The oldest layer of exonyms-based toponymy originated at the beginning of the post-1850 industrial development (*Amerika*, *Mexiko*, *Nový York*), whereas the youngest one is represented by the post-WWII place names (*Balaton*, *Donbas*, *Korea*, *Stalingrad*). Later, exonyms have stopped forming the base for new place names, cf. sporadic names, such as *Bronks*, *Dalas* and *Fukušima*. The reason is the development of global communication, a rapid information flow, and tourism; names of places abroad have been losing their unique status. This fact is also evidenced by a nearly zero knowledge of the place names origin. Their spatial distribution reflects coal mines and heavy industry areas in the regions – the exonymic place names are spread concentrically in the Ostrava area, whereas they are spread evenly in the Karviná one.

Keywords
place name, exonym, Ostrava region, Karviná region, industrial area, Mexico

Klíčová slova
toponymum, exonymum, Ostravsko, Karvinsko, průmyslová oblast, Mexiko

1. Exonyma jako prostředek metaforického vyjádření

Exonymum je domácí, adaptovaná podoba cizího toponyma (viz nejnověji Harvalík, 2016); v širším pojetí pak adaptovaná podoba jakéhokoliv jinojazyčného vlastního jména (Raukko, 2017, s. 95–97). Jedná se o zeměpisné jméno používané určitým jazykovým společenstvím pro označení geografického objektu mimo území, kde se daným jazykem běžně hovoří (česky *Vídeň*, slovensky *Viedeň*, polsky *Wiedeń*, maďarsky *Bécs*, rusky *Вена*), a lišící se svou podobou od příslušného endonyma (originální podoby toponyma, v daném případě tedy *Wien*). Za česká exonyma jsou považovány jazykově české podoby jinojazyčných zeměpisných jmen jakéhokoli zeměpisného objektu, který se nachází vně území České republiky, tedy zároveň mimo oblast působnosti spisovného českého jazyka (Beránek a kol., 2011, s. 5). Zvuková exonyma (vykazující pouze malou míru adaptace) a konverzní

[1] Text vznikl s podporou grantového projektu SGS01/FF/2016–2017 *Nové přístupy k výzkumu toponymie – na příkladu vybraných lokalit Moravy a Slezska* (poskytovatel Ostravská univerzita, Filozofická fakulta).

(transliterované nebo transkribované) podoby někdy nebývají do exonym zahrnovány (Harvalík, 2016, s. 455); v našem textu, i se zřetelem k tématu a pozornosti, již věnujeme rovněž endonymům, pracujeme se širším pojetím exonym.

V posledních dvou desetiletích představuje výzkum české exonymie významné téma nejen lingvistických, resp. onomastických studií, ale i geografie, historie nebo literární vědy. Exonymům je věnována pozornost z hlediska jejich původu, způsobů adaptace či typologie (srov. Olivová-Nezbedová, 1999, 2010; Dittmann, 2009; Mácha – Krtička, 2016), ale rovněž jako prostředku výstavby textu uplatňujícímu se v metaforickém či metonymickém vyjádření (David – Semian, 2015; David, 2017). Právě transonymizací exonym do českého prostředí se budeme v této studii zabývat. Zaměříme se na tzv. druhý život exonym, popř. endonym, tedy jejich metaforické či metonymické přenášení do české industriální krajiny, a to na příkladu toponymie regionu Ostravsko-Karvinska.

Exonyma jsou konstantní součástí slovní zásoby českého jazyka. Nejstarší české podoby cizích zeměpisných jmen jsou zachyceny již v Kosmově Kronice české, později např. v Alexandreidě či v Dalimilově kronice (Harvalík, 2004, s. 115); česká exonyma tohoto období reprezentují např. podoby *Budín*, *Damašek*, *Hnězdno*, *Krakov* nebo *Racouz* (Forstinger, 1980, s. 249; Harvalík, 1998, s. 240; Harvalík, 2004, s. 115; Beránek a kol., 2011, s. 5–7). S rozvojem zahraničních kontaktů, cestováním i rozšiřováním žánrové škály literatury se rozrůstala i česká exonymie.

Přítomnost exonym, a rovněž endonym, v repertoáru českých proprií byla podmíněna především kulturními kontakty a cestovatelskou zkušeností. Tyto faktory způsobily, že exonyma nejen plnila funkci domácích českých označení zahraničních geografických objektů, ale rovněž nacházela uplatnění jako přenesená, metaforická nebo metonymická pojmenování objektů ležících na území českého jazyka, a to již od středověku. Exonyma označovala geografické objekty v zahraničí, které byly v řadě případů z domácí perspektivy pozoruhodné např. historicky, urbanisticky, architektonicky, nebo byly spojeny s konkrétním hodnotovým světem středověkého člověka (zejména názvy vyskytující se v Bibli, jež byla do češtiny přeložena již ve druhé polovině 14. století), vedla k jejich uplatnění nejen ve frazeologii a idiomatice, ale rovněž v toponymii české krajiny. Základní toponymická vrstva transonymizovaných exonym biblického původu (*Babylon*, *Betlém*, *Jordán*; srov. Olivová-Nezbedová, 1999) byla v novověku a zejména v 19. a 20. století postupně doplňována názvy motivovanými vystěhovalectvím (zejména *Amerika*; srov. Honl, 1964; Olivová-Nezbedová, 2005; Šrámek, 2014) a především těmi, jež odkazují k válečným událostem (např. *Balkán*, *Kréta*, *Mexiko*, *Port Arthur*; Olivová-Nezbedová, 2010).

V průběhu 20. století však můžeme pozorovat nápadné oslabování až mizení obrazného přenášení exonym do české krajiny ve funkci pomístních a místních jmen, a to zejména v době po roce 1945. Jedním z posledních příkladů je toponymum *Korea*, které v padesátých letech označovalo rozestavěná sídliště, např. Havířov-Šumbark, Kladno-Švermov, Ostrava-Lhotka. Jejich název vznikl metaforickým přenesením,

a to na základě podobnosti staveniště válečnému bojišti v Koreji (1950–1953), jež bylo aktuálním tématem dobové publicistiky (David – Mácha, 2014, s. 95).

Příčinami uvedeného stavu jsou nejen rozvoj globální komunikace a zrychlující se tok informací, ale rovněž turismus a vlastní cestovatelská zkušenost velké části populace, čímž místa v zahraničí ztrácejí svůj statut jedinečných navštívených lokalit. Naproti tomu nadále zůstává živý způsob přenášení především endonym při pojmenování chrématonymických objektů, jako jsou bary, restaurace, herny, diskotéky apod.; např. bar *Brooklyn*, diskotéka *Manhattan Music Club*, pizzerie *Milano*, *Venezia* či *Verona*. Z této skupiny se vydělují přenosy motivované paměťotvorným záměrem, připomínkou lokalit spojených s významnou historickou událostí, v jejichž pozadí byla přítomna honorifikace, např. poválečná sídliště pojmenovaná *Stalingrad*, názvy průmyslových podniků *Buzuluk*, *Dukla* nebo *Sokolovo*, nebo např. připomenutím družebních měst – nákupní centrum *Borzna* (Chrudim), hotely *Černigov*, *Murom*, *Voroněž* (Hradec Králové, Most, Brno). Exonyma se také stále uplatňují jako východisko pro tvoření obecných pojmenování (proces apelativizace), např. jména výrobků *damašek*, *eidam*, *havano*, *manžestr*, *tvíd* (srov. Pokorná, 1978; Hladká, 2016).

Specifickým použitím exonym, a také endonym, s nímž se setkáváme v širší míře již od 19. století, je jejich zapojení do přívlastkových konstrukcí typu *český*, *moravský*, *slezský*, *pražský*, *náš*, používaných nejen jako názvy regionů, např. *Česká Kanada*, *České Švýcarsko*, ale zejména využívaných v publicistice jako reklamní (marketingové) označení lokality, např. *české Versailles*, *moravský Betlém*, *slezský Semmering* či *hanácké Benátky* (podrobněji David – Semian, 2015; viz též Kałuski – Komornicki, 1996; Czerny, 2012, s. 69; k pravopisu viz Prošek, 2015, s. 85).

2. Vymezení zkoumané oblasti a charakteristika materiálu

Výzkum transonymizace exonym byl realizován na území Moravskoslezského kraje, konkrétně v osmi městských celcích[2] okresů Ostrava-město a Karviná, a to v letech 2016–2017. Lokality byly vybrány na základě předchozích terénních výzkumů, které ukázaly, že daným způsobem od 19. století často vznikala jména dělnických kolonií, hospod a později také místních částí zejména v městských centrech velkých průmyslových a hornických oblastí (srov. David, 2011, s. 68). V rámci Moravskoslezského kraje jsme se tedy zaměřili na Ostravsko a Karvinsko, regiony s dlouhou a intenzivní industriální tradicí (těžba uhlí, hutnictví).

Analýza toponymie vychází z materiálu primárně získaného excerpcí mapových pramenů a obecních kronik 19. a 20. století a také prostřednictvím dotazníků a rozhovorů s respondenty. Dále jsme jako komparačního materiálu využívali databáze *Slovníku pomístních jmen na Moravě a ve Slezsku*, kartotéku *Slovníku pomístních*

[2] Ostrava, Vratimov, Šenov, Klimkovice; Havířov, Karviná, Orlová, Český Těšín.

jmen v Čechách a databáze *Názvy míst*. Jako sekundární zdroje sloužily seznamy ulic, zastávek MHD a internetové stránky jednotlivých měst a restaurací.

Výzkum se zaměřoval kromě samotného sběru místních a pomístních jmen exonymického původu doložených od 19. století do současnosti rovněž na nevědeckou etymologii a uplatnění daného způsobu pojmenování v rovině chrématonymické; v této studii však věnujeme pozornost pouze toponymii exonymického původu, motivaci vzniku názvů a její současné znalosti – nezabýváme se tedy oficiálními názvy hostinců, restaurací apod.

3. Exonymie průmyslové oblasti – na příkladu Ostravska a Karvinska

Jádrem následující části je přehledová tabulka toponym exonymického původu (Tabulka 1). Následně se zabýváme vybranými exonymy s nejvyšší frekvencí výskytu, přičemž se zaměřujeme na jejich motivaci. Z hlediska frekvence (četnost 3 a více) byly nejčastějšími názvy *Mexiko*, *Balaton*, *Korea* a *Stalingrad*.

Název *Mexiko*, v podobách *Mexik*, *Mex*, *Mexyk*, *Meksik* nebo *Meksiko*, byl zaznamenán celkem 12x a s jistou nadsázkou představuje exonymický emblém ostravsko-karvinské oblasti. Nejčastěji jde o označení dělnických kolonií (6x) a hospodářských či průmyslových objektů (3x; důl, tržiště, nákladové nádraží). V řadě případů se dodnes používá jako nestandardizovaný název a zároveň jsme svědky situace, kdy nové objekty přebírají původní pojmenování, ovšem již jako název standardizovaný (např. zastávky MHD).

Ve většině případů byly v pozadí přenesení toponyma *Mexiko* zprávy přicházející v poslední třetině 19. století z Mexika, kde se bratr rakouského císaře Františka Josefa I. arcivévoda Maxmilián neúspěšně pokusil kandidovat na císařský trůn; nakonec byl však v roce 1867 povstalci zajat a popraven (Dombrovský – Čihař – Kochan, 2007; Kašpar – Mánková, 2009, s. 197–201; Olivová-Nezbedová, 2010). Na této výpravě habsburského arcivévodu doprovázely dva tisíce dobrovolníků z Čech a Moravy. O dvou z nich prokazatelně víme, že zůstali v Mexiku, několik se přesunulo do Texasu, drtivá většina se však vrátila domů. Nelze ovšem tvrdit, že by tito navrátilci ve své domovině následně mexické události aktivně prezentovali, jelikož se většinou ocitli na okraji společnosti. Širší ohlas získal Maxmiliánův osud především díky kramářským písním, publicistice, několika dobovým účelovým publikacím (*Mexiko, čili republika císařství; Maxmiliánův podvrácený trůn v Mexiku; Maxmilián, nešťastný císař mexický*) a drobným prózám objevujícím se až do první světové války, na něž navázali čeští cestovatelé Enrique Stanko Vráz nebo Josef Štolba (Barteček, 1995, s. 145–149; Kašpar – Mánková, 2009, s. 308–309; Perutka, 2017).[3] Právě obecné povědomí o českém mexickém dobrodružství by

[3] Za konzultace tématu českého vystěhovalectví do Mexika děkujeme Josefu Opatrnému a Lukáši Perutkovi ze Střediska ibero-amerických studií FF UK v Praze.

Tabulka 1: Toponyma exonymického původu – frekvence výskytu pojmenování dle druhu označených objektů

Toponymum	Kolonie	Dům / skupina domů	Místní část	Hospodářský / průmyslový objekt	Přírodní objekt
Amerika	1		2		
Balaton					5
Balkán		1			
Benátky			1		1
Berlín	2				
Betlém		2			
Brazílie		1	1		1
Dalas			1		
Donbas				1	
Eldorado			1		
Kairo	1				
Kalvarie	1				1
Korea			2	1	
Malé Benátky					1
Mexiko	6	1	1	3	1
Nový Berlin			1		
Nový Vidyň					1
Nový York	3				
Ostravské Alpy/Karpaty				1	
Ostravský Bronks			1		
Ostravský Klondyke				1	
Port Artur	1				
Sibiř					1
Stalingrad		1	2		
Ukrajina				1	
Varšava					1
Verdun		1	1		
Vídeň					1

mohlo být jedním z důvodů vysvětlujících přenesení exonyma do české krajiny, ať již v metaforickém, metonymickém, honorifikačním, popř. ironickém smyslu.

Druhým motivem pojmenování mohl být odchod majitele/obyvatele objektu za prací do Ameriky, tedy emigrace do Mexika. Víme, že v době první republiky žilo v Mexiku okolo 300 českých emigrantů, přesné údaje však nejsou evidovány. Tito lidé se již většinou nevraceli zpět domů, buďto zůstali v Mexiku, nebo se přesunuli do Spojených států amerických (Perutka, 2017).

S nápadně vysokým výskytem toponyma *Mexiko* ve sledované oblasti koresponduje, byť ne tak výrazně, situace v českých uhelných oblastech, jak jsme si ověřili na základě soupisů pomístních jmen uložených v oddělení onomastiky ÚJČ AV ČR, v. v. i., v Praze.[4] Název *Mexiko* se také v Čechách několikrát objevuje jako označení kolonie, domu nebo místní části v průmyslové oblasti (např. Klecany, Malé Svatoňovice, Roudníky), zde často ve vazbě na hostinec a výstavbu objektu v šedesátých letech 19. století, tedy v době, kdy přicházely zprávy o habsburském mexickém dobrodružství, popř. je motivace názvu vysvětlována sympatiemi obyvatel levicového smýšlení k mexické revoluci ve dvacátých letech 20. století (Postřekov). Další možné odůvodnění názvu *Mexiko* nabízí pohled do historie české těžby uhlí a průmyslu. Kladensko či Plzeňsko jsou tradiční regiony, kde se s těžbou začalo již v polovině 18. století, v době, kdy mediálně i politicky nebyla střední Evropa ještě výrazně konfrontována se světem „vně" svých hranic – mimoevropská exonymie tedy nepředstavovala významné motivační východisko pro vznik toponym. Naproti tomu rozvoj těžby a průmyslu na Ostravsku spadá právě do období druhé poloviny 19. století, kdy byly mexické události živé.

Druhé nejčastější exonymum ve zkoumané oblasti je *Balaton*, také v podobě *Balatun*, které označuje vodní nádrže (5x) různého původu a účelu (zatopená propadlina, pískovna, vodní plocha v parku, rybníky). Ve všech případech toponymum odkazuje k největšímu jezeru ve střední Evropě – *Blatenskému jezeru* (maď. *Balaton*). Volba právě tohoto toponyma souvisí s faktem, že šlo o místo, kam lidé jezdili zejména po druhé světové válce na dovolenou (Šipková, 2014), popř. mohlo být motivací také množství bahna a bláta ve vodních nádržích podobně jako v mělkém maďarském jezeře (Štěpán, 2006). Shodně, tedy zmíněním maďarského turistického cíle a velikosti vodní plochy, vysvětlují pojmenování rovněž dnešní obyvatelé jednotlivých měst, kteří ovšem paralelně užívají i jiná označení daných objektů, např. ironické označení *Karvinské moře*, *Kačok*, *Lodičky* (Karviná) či *Kozí Becirk* (Orlová).

Stalingrad a *Korea* reprezentují další dva názvy exonymického původu z hlediska četnosti. Pojmenování *Stalingrad* nesou sídelní komplexy (Ostrava, Karviná) vybudované na sklonku čtyřicátých a v průběhu padesátých let 20. století; pojmenování odkazují k bitvě o *Stalingrad* (dnes Volgograd) v době druhé světové války (1942–1943), ale v kontextu doby zde byla přítomna rovněž ideologická složka – Stalingrad jako symbol boje proti imperialismu, symbol budování a přátelství se Sovětským svazem. Ulice sídliště v Ostravě-Zábřehu dokonce tvoří tematický celek s názvem *Stalingrad* – byly pojmenovány po hrdinech stalingradské bitvy (David, 2012). Ve stejné době, ovšem nikoliv jako oficiální název, se objevuje i pojmenování *Korea*. Rozkopané a blátivé prostory právě budovaných

[4] Za ochotné zpřístupnění materiálu děkujeme Pavlu Štěpánovi, vedoucímu oddělení onomastiky ÚJČ AV ČR, v. v. i.

sídlišť připomínaly jak vzhledem, tak odlehlostí válečnou scenérii soudobé Korey (1950–1953); k ní odkazovalo také označení znovuotevřeného dolu v Orlové.

4. Znalost původu názvů a jejich používání

Jak již bylo řečeno výše, svým vznikem se ostravsko-karvinská exonymie hlásí do období od druhé poloviny 19. století do druhé poloviny 20. století. Řada jmen, zejména v případě dělnických kolonií a místních částí nazvaných dle hospod nebo zábavních podniků, označovala objekty, které dnes již neslouží svému původnímu účelu, popř. již ani fyzicky neexistují, ačkoliv určitá, zejména generačně vázaná znalost jejich názvů zůstala. Proto se část našeho výzkumu zaměřila také na povědomí o původu sledovaných toponym u současných obyvatel.

Do našeho výzkumu jsme zahrnuli 120 respondentů, tedy 15 respondentů v každém městě (pět respondentů v každé věkové kategorii – do 25 let, 26–50 let a nad 50 let). Celkem bylo realizováno 37 rozhovorů, a to především s příslušníky nejstarší generace, ve zbývajících 83 případech byly užity dotazníky.

Pouze v případě nedávno vzniklých pojmenování *Dalas* (Ostrava-Svinov, ulice Tichá s novými rodinnými domy) a *Fukušima* (Ostrava-Moravská Ostrava, nákupní centrum Nová Karolina), kde je zřejmý vztah k americkému televiznímu seriálu *Dallas*[5] a japonské atomové elektrárně (na základě vnější podoby)[6] neblaze proslulé katastrofou v roce 2011, dokázali respondenti jasně určit motivaci. V ostatních případech byla zřejmá snaha v odpovědi přizpůsobit výklad (formou nevědecké etymologie) současné, často stereotypní a mediálním obrazem formované propriální sémantice exonyma. Za všechny uveďme pro ilustraci výklad názvů *Stalingrad*, *Mexiko*, *Korea*, *Balkán* a *Kairo*, u nichž je správné určení jejich etymologie podmíněno znalostí historického kontextu; již dříve jsme se věnovali současné interpretaci původu jména *Balaton*.

V případě toponyma *Stalingrad* dnešní obyvatelé vidí důvod pojmenování v původních šedých panelových domech, které si spojují se sovětským vzorem. V Karviné navíc někteří respondenti odvozují pojmenování *Stalingrad* od sochy sovětského vojáka, popř. odkazují na sovětský vliv po roce 1948. Aktuální výzkum zaměřený na povědomí o motivaci jména *Mexiko* ukázal, že znalost historických okolností přenesení propria je nulová. Dnešní obyvatelé vysvětlují motivaci jména

---

5 Seriál Dallas pojednává o texaské milionářské rodině Ewingů sídlící na ranči Southfork. Obě toponyma – jak *Dallas*, tak *Southfork* – se v adaptovaných podobách *Dalas* a *Sausfork* používají jako označení luxusnějších či přepychových nových bytových domů nebo samostatně stojících rezidencí.

6 Objekt ostravského nákupního centra Nová Karolina složený z několika bílých hranolů vzhledem připomíná budovu japonské elektrárny. Název *Fukušima* je použit pejorativně s cílem dehonestovat architektonicky nenápaditou stavbu, „katastrofu“ v centru města (viz též David, 2012, s. 54–55).

buďto polohou lokality na periferii města, nebo jejím chudším rázem, popř. nelegální činností (prodej pančovaného alkoholu), popř. žádné vysvětlení nemají. Představu ovlivněnou jistými kulturními a etnickými stereotypy odrážejí rovněž vysvětlení pojmenování *Korea* (žije zde hodně imigrantů), *Balkán* (dle temperamentního obyvatelstva, popř. prodejny balkánského sýra). Název vítkovické dělnické kolonie *Kairo*, původně inspirovaný její architekturou charakteristickou nízkými domy s plochými střechami jako v Egyptě, je v současnosti interpretován odkazem na přítomnost prachu a písku, který je v ulici rozptylován větrem.

Zaměříme-li se na míru znalosti těchto názvů a jimi označených objektů, tak pouze jediný z nich vykázal hodnotu 100 % u všech respondentů napříč generacemi, a to je *Mexiko* (Klimkovice). Jedná se o název místní části, v níž se nachází stejnojmenný oblíbený výletní hostinec, název také nese zastávka MHD, místní chatová osada, rybník a je rovněž uváděn na směrovkách značení turistických cest. Přítomnost názvu v krajině psaného textu ve veřejném prostoru i obecná znalost pojmenovaného objektu, která přesahuje hranice katastru města, věrohodně vysvětlují vysokou míru jeho znalosti. Druhým názvem, jehož míra znalosti se rovněž blížila 100 %, bylo pojmenování sídliště *Stalingrad* v Karviné, dnes oficiálně *Karviná-Nové Město*; důvodem je zřejmě fakt, že se jedná o centrum města, hustě obydlený prostor, kde tyto skutečnosti přispívají k udržení dnes již neoficiálního pojmenování. V případě ostatních názvů vykazovala vyšší míru znalosti střední a starší generace, v nejmladší generaci byla většinou nízká nebo žádná.

5. Závěry

Z toponomastického hlediska charakterizuje region Ostravsko-Karvinska nápadně vysoký výskyt exonym, jež se uplatňovala především v pojmenováních hornických kolonií a místních částí, popř. nově budovaných sídlišť. Toponymie exonymického původu se nejstarší vrstvou (*Mexiko*, popř. *Amerika*, *Nový York*) hlásí do období počátků průmyslového rozvoje regionu, nejmladší vrstva (*Korea*, *Stalingrad*, *Donbas*, *Balaton*) pak odpovídá období po druhé světové válce. Náš výzkum současně ukázal, že později se již exonyma nestávají motivačním východiskem pro tvoření nových toponym procesem transonymizace, srov. ojedinělá pojmenování *Dalas*, *Bronks* a *Fukušima*. Tuto skutečnost dokládá i takřka nulová znalost či povědomí o možné motivaci takto utvořených toponym z období před druhou světovou válkou.

V našem výzkumu jsme sledovali rovněž rozložení toponym exonymického původu. Na Ostravsku byl těžební průmysl koncentrován přímo v Ostravě (zejména dnešní obvody Moravská Ostrava, Slezská Ostrava) a lidé z okolních měst sem za pracovními příležitostmi dojížděli, kdežto Karvinsko bylo těžební činností zasaženo téměř celoplošně. Tomu odpovídá koncentrické rozložení sledovaných toponym na Ostravsku a jejich rovnoměrné rozložení v celém areálu Karvinska.

PRAMENY A LITERATURA

BARTEČEK, I. (1995): Vystěhovalectví z českých zemí a Československa do Latinské Ameriky (bilance české latinoamerikanistiky). In: *Sborník prací Filozofické fakulty Ostravské univerzity; Historie*, č. 3. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity, s. 143–160.

BERÁNEK, T. a kol. (2011): *Index českých exonym*. Praha: Český úřad zeměměřický a katastrální.

CZERNY, A. (2012): Nazwy geograficzne, dziedzictwo kulturowe i turystyka. *Onomastica*, 56, s. 53–73.

DAVID, J. (2011): *Smrdov, Brežněves a Rychlonožkova ulice: kapitoly z moderní české toponymie*. Praha: Academia.

DAVID, J. (2012): *Paměť města – názvy míst Ostrava*. Ostrava: Ostravská univerzita.

DAVID, J. (2017): Velcí lidé velké země – problematika honorifikačních toponym na stránkách časopisu Lidé a země. In: L. Křížová – J. Martínek (eds.), *Od Karlova mostu ke Gottwaldovu*. Praha: Historický ústav AV ČR, v. v. i., s. 113–119.

DAVID, J. – MÁCHA, P. (2014): *Názvy míst. Paměť, identita, kulturní dědictví*. Brno: Host.

DAVID, J. – SEMIAN, M. (2015): Bohemian Manchester, Moravian Klondike and Silesian Versailles: Attributive structures of foreign place names in contemporary Czech journalism. *Slovo a slovesnost*, 76, s. 129–147.

DITTMANN, R. (2009): *Místní jména v českých překladech Starého zákona*. Olomouc: Refugium.

DOMBROVSKÝ, Z. – ČIHAŘ, J. – KOCHAN, O. (eds.; 2007). *Hornické kolonie karvinského okresu.* Ostrava: KPHMO.

FORSTINGER, R. (1980): Exonyma, jejich vznik a zanikání. *Zpravodaj Místopisné komise* ČSAV, 21, s. 247–256.

HARVALÍK, M. (1998): Vývojové etapy a současný stav české exonymie. *Naše řeč*, 81, s. 240–244.

HARVALÍK, M. (2004): *Synchronní a diachronní aspekty české onymie*. Praha: Academia.

HARVALÍK, M. (2016): *Exonymum*. In: P. Karlík – M. Nekula – J. Pleskalová (eds.), *Nový encyklopedický slovník češtiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, s. 454–457.

HLADKÁ, Z. (2016): *Apelativizace*. In: P. Karlík – M. Nekula – J. Pleskalová (eds.), *Nový encyklopedický slovník češtiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, s. 115–116.

HONL, I. (1964): Amerika v našem místopisném názvosloví. *Zpravodaj Místopisné komise* ČSAV, 5, s. 304–307.

KAŁUSKI, S. – KOMORNICKI, T. (1996): *Słownik niekonwencjonalnych nazw geograficznych.* Warszawa: Alfa.

KAŠPAR, O. – MÁNKOVÁ, E. (2009): *Dějiny Mexika*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.

MÁCHA, P. – KRTIČKA, L. (2016): Exonyms as Metaphoric Endonyms: World History and Geography in Local Landscapes. In: P. Jordan – P. Woodman (eds.), *Criteria for the Use of Exonyms.* Hamburg: Verlag Dr. Kovač, s. 99–114.

Názvy míst [online]. Ostrava: Ostravská univerzita. <http://www.nazvymist.cz> cit. 2018-02-21.

OLIVOVÁ-NEZBEDOVÁ, L. (1999): Pomístní jména v Čechách vzniklá z českých exonym pro biblická zeměpisná jména. *Naše řeč*, 82, s. 16–24.

OLIVOVÁ-NEZBEDOVÁ, L. (2005): Amerika. In: J. Matúšová a kol. *Slovník pomístních jmen v Čechách I (A).* Praha: Academia, s. 52–53.

OLIVOVÁ-NEZBEDOVÁ, L. (2010): *Pomístní jména a jména místních částí v Čechách vzniklá z českých exonym spjatých s válečnými událostmi.* In: J. David – M. Čornejová – M. Harvalík (eds.), *Mnohotvárnost a specifičnost onomastiky: IV. česká onomastická konference 15.–17. září 2009, Ostrava: sborník příspěvků.* Ostrava – Praha: Filozofická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě, Ústav pro jazyk český Akademie věd České republiky, s. 389–396.

PERUTKA, L. (2017): DAVID dotaz. [E-mail] 2017-12-06.

POKORNÁ, E. (1978): Apelativizovaná jména v české slovní zásobě. *Slovo a slovesnost*, 39, s. 116–125.

PROŠEK, M. (2015): Zeměpisná jména. In: I. Svobodová a kol., *Psaní velkých písmen v češtině*. Praha: Academia, s. 83–109.

RAUKKO, J. (2017): Names in contact: Linguistic and social factors affecting exonyms and translated names. In: T. Ainiala – J.-O. Östman (eds.), *Socio-onomastics. The pragmatics of names.* Amsterdam – Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, s. 93–125.

Slovník pomístních jmen na Moravě a ve Slezsku [online]. Brno: Dialektologické oddělení Ústavu pro jazyk český AV ČR, v. v. i. <https://spjms.ujc.cas.cz> cit. 2018-02-21.

ŠIPKOVÁ, M. (2014): Balaton. In: *Slovník pomístních jmen na Moravě a ve Slezsku* [online]. Brno: Dialektologické oddělení Ústavu pro jazyk český AV ČR, v. v. i. <https://spjms.ujc.cas.cz/entry/7408> cit. 2018-02-21.

ŠRÁMEK, R. (2014): Amerika. In: *Slovník pomístních jmen na Moravě a ve Slezsku* [online]. Brno: Dialektologické oddělení Ústavu pro jazyk český AV ČR, v. v. i. <http://spjms.ujc.cas.cz/entry/21> cit. 2017-12-12.

ŠTĚPÁN, P. (2006): Balaton. In: J. Matúšová a kol. *Slovník pomístních jmen v Čechách II (B–Bau).* Praha: Academia, s. 66.

Jaroslav David
jaroslav.david@osu.cz
Katedra českého jazyka Filozofické fakulty Ostravské univerzity
Reální 5
701 03 Ostrava

Lucie Nováková
novakova.lucie13@seznam.cz
Katedra českého jazyka Filozofické fakulty Ostravské univerzity
Reální 5
701 03 Ostrava